

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu „wiedza o społeczeństwie” dla klasy trzeciej liceum ogólnokształcącego i technikum (do programu nauczania „W centrum uwagi. Zakres rozszerzony”)

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2022 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny:				
	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
	2	3	4	5	6
I. Ustroje współczesnych państw					
Temat lekcji: Modele ustrojowe państw					
- ustrój polityczny - system polityczny - forma rządów - reżim polityczny - ustrój terytorialno-prawny	- podaje przykłady współczesnych: - monarchii i republik, - państw demokratycznych, autorytarnych i totalitarnych, - państw unitarnych i państw o złożonej strukturze prawno-terytorialnej; - wymienia podstawowe cechy państw demokratycznych i państw totalitarnych; - wskazuje podstawową różnicę pomiędzy monarchią a republiką.	Uczeń: - wymienia podstawowe elementy tworzące ustrój państwa; - prawidłowo posługuje się terminami: „monarchia”, „republika”, „system rządów”, „państwo unitarne”, „państwo złożone”, „federacja”, „autonomia”; - wskazuje podstawowe różnice między monarchią a republiką; - wymienia podstawowe typy monarchii i republik; - wymienia podstawowe systemy rządów; - wskazuje podstawowe reżimy polityczne i ich charakterystyczne cechy; - podaje przykłady państw, w których panują współcześnie reżimy autokratyczne; - wskazuje różnice między państwem unitarnym a państwem złożonym; - podaje przykłady państw unitarnych i złożonych we współczesnym świecie; - wymienia podstawowe rodzaje państw złożonych; - wyjaśnia przyczyny wyodrębniania terytoriów autonomicznych; - podaje przykłady terytoriów autonomicznych funkcjonujących w Europie i na świecie; - wyjaśnia, na czym polega autonomia; - przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska].	- wymienia cechy modelu ustrojowego określanego jako liberalna demokracja; - na wybranych przykładach charakteryzuje dyktaturę wojskową; - porównuje rozwiązania terytorialno-prawne występujące w państwach złożonych różnego typu; - charakteryzuje sytuację terytoriów autonomicznych w wybranych państwach europejskich; - odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, wykresy] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie.	- porównuje zakres znaczeniowy pojęć: „ustrój polityczny” i „system polityczny”; - przedstawia na przykładach różnice w definiowaniu pojęć „ustrój państwa” i „system polityczny”; - dostrzega wady i zalety koncepcji „idealnego państwa” stworzonej przez Platona; - porównuje znaczenie pojęcia „reżim” w języku potocznym i naukowym; - interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do ustrojów terytorialno-prawnych funkcjonujących w Królestwie Hiszpanii, Republice Federalnej Niemiec, Konfederacji Szwajcarskiej i w innych państwach świata; - odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie.	- porównuje kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska]; - gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat współczesnych i historycznych modeli ustrojowych państwa.
Temat lekcji: Monarchie i republiki					
- sukcesja - prezydent - kolegialna głowa państwa - rola głowy państwa w republice	- wymienia współczesne monarchie europejskie; - podaje przykłady współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych i parlamentarnych; - podaje przykłady współczesnych	- prawidłowo posługuje się terminami: „monarchia”, „republika”, „głowa państwa”, „prezydent”; - wymienia typy współczesnych monarchii; - podaje cechy współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych	- porównuje ze sobą współczesne monarchie absolutne, konstytucyjne i parlamentarne; - analizuje normy dotyczące sukcesji we współczesnych monarchiach; - zestawia ze sobą formy	- gromadzi i przedstawia informacje na temat kompetencji głowy państwa w wybranej monarchii współczesnej; - gromadzi, analizuje i przedstawia informacje dotyczące kolegialnych głów państwa funkcjonujących w wybranych	organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej

- funkcje prezydenta - wybór prezydenta - kolegialna głowa	monarchii elekcyjnych i dziedzicznych; wymienia klasyczne kompetencje głowy państwa.	i parlamentarnych; - wymienia współczesne monarchie europejskie; - omawia podstawowe zasady sukcesji we współczesnych monarchiach; - przedstawia sposoby wyboru głowy państwa wykorzystywane we współczesnych republikach; - wymienia podstawowe kompetencje głowy państwa we współczesnych systemach republikańskich; - wskazuje formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolegialny]; - podaje przykłady kolegialnych organów pełniących funkcję głowy państwa.	odpowiedzialności monarchy; - porównuje sposoby wyboru głowy państwa w wybranych republikach współczesnych; - odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, wykresy] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach.	państwach świata; - interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych dotyczące głowy państwa w wybranym państwie świata; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, wykresy] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach.	dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat funkcjonowania współczesnych monarchii i republik.
--	---	---	---	---	--

Temat lekcji: Władza ustawodawcza

- funkcje parlamentu - struktura parlamentu - proces legislacyjny - system wyborczy - mandat parlamentarny - immunitet parlamentarny	- odróżnia parlament od innych organów władzy w państwie; - wymienia funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; - podaje przykłady form realizacji poszczególnych funkcji parlamentu; - rozpoznaje dwie podstawowe struktury parlamentu [monokameralną i bikameralną]; - wymienia podstawowe etapy procesu legislacyjnego.	- wyjaśnia, czym jest parlament; - prawidłowo posługuje się terminami: „inicjatywa ustawodawcza”, „proces legislacyjny”, „legislatywa”; - charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; - rozpoznaje formy realizacji poszczególnych funkcji parlamentu; - wyjaśnia, na czym polega kadencyjność parlamentu; - wymienia podstawowe tryby funkcjonowania parlamentów; - prawidłowo posługuje się pojęciami „izba wyższa parlamentu”, „izba niższa parlamentu” oraz „izba pierwsza”, „izba druga”; - wyjaśnia, na czym polega zasada jawności obrad parlamentu; - tłumaczy, na czym polegają mandat wolny i mandat związany; - wskazuje, jakie są praktyczne konsekwencje stosowania mandatu wolego i mandatu związanego; - wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny; - podaje podstawowe cechy systemów wyborczych.	- na wybranych przykładach omawia różnice w kompetencjach poszczególnych izb parlamentu; - porównuje różne sposoby podejmowania decyzji w parlamentach [różne rodzaje większości]; - porównuje różne systemy wyborcze, wskazując ich wady i zalety; - analizuje wady i zalety immunitetów parlamentarnych: formalnego i materialnego; - odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach.	- przedstawia argumenty i kontrargumenty podnoszone w sporze dotyczącym oceny funkcjonowania parlamentów monokameralnych i bikameralnych; - wyjaśnia zależność między strukturą polityczną parlamentu a systemem partyjnym; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach; - interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy ustawodawczej; - porównuje immunitety parlamentarne: formalny i materialny.	organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
---	--	---	---	--	--

Temat lekcji: Władza wykonawcza

- głowa państwa - rząd - odpowiedzialność polityczna - koalicja rządowa - rząd mniejszościowy - współrządzenie	- rozpoznaje działania właściwe dla organów władzy wykonawczej; - podaje przykłady państw, w których funkcjonują monokratyczny i dualistyczny model władzy wykonawczej; - podaje przykłady kompetencji właściwych dla głowy państwa i premiera/kancelerza.	- prawidłowo posługuje się terminami: „egzekutywa”, „gabinet”, „premier”, „kanclerz”, „wotum zaufania”; - wyjaśnia, jaką rolę pełni premier/kanclerz; - rozróżnia dwa modele władzy wykonawczej: monokratyczny i dualistyczny; - wymienia etapy podstawowej procedury tworzenia rządu; - wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność polityczna	- wymienia różne typy relacji między głową państwa a rządem; - charakteryzuje relacje między premierem i gabinetem a monarchą na przykładzie systemu funkcjonującego w Wielkiej Brytanii; - na wybranych przykładach charakteryzuje relacje między premierem i gabinetem a głową państwa w republice, np. Niemczech i Francji;	- zestawia ze sobą różne typy koalicji rządowych; - porównuje funkcjonowanie koalicji rządowych w wybranych państwach [np. w Republice Federalnej Niemiec i Republice Francuskiej]; - porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych, z uwzględnieniem ich stabilności i dostępnych im możliwości działania; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy,	- na wybranych przykładach analizuje mechanizmy kryzysów rządowych we współczesnym świecie; - organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą wykonawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty;
---	--	---	--	--	---

		[indywidualna i kolegialna]; ▪ tłumaczy, jak funkcjonują rządy koalicyjne, większościowe i mniejszościowe.	▪ przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych; ▪ na wybranych przykładach wyjaśnia, na czym polega zjawisko koabitacji; ▪ porównuje sposoby powoływania rządu w dwóch wybranych państwach [np. w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej]; ▪ porównuje rozwiązania regulujące kwestię odpowiedzialności politycznej w dwóch wybranych państwach [np. w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej]; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy wykonawczej; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy wykonawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach.	teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy wykonawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach.	▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat władzy wykonawczej w poszczególnych państwach i okresach historycznych.
Temat lekcji: Systemy polityczne					
▪ system parlamentarno-gabinetowy ▪ system prezydencki ▪ system kanclerski ▪ system semiprezydencki ▪ system parlamentarno-komitetowy ▪ system superprezydencki	▪ wymienia podstawowe systemy polityczne typowe dla reżimów demokratycznych; ▪ podaje przykłady państw, w których funkcjonują podstawowe systemy polityczne charakterystyczne dla reżimów demokratycznych [np. system kanclerski – Niemcy; system prezydencki – USA]; ▪ rozpoznaje podstawowe cechy systemu parlamentarno-gabinetowego oraz systemu prezydenckiego.	▪ wyjaśnia, czym jest system polityczny; ▪ określa, które systemy rządów dominują na poszczególnych kontynentach; ▪ wymienia podstawowe cechy systemów: - parlamentarno-gabinetowego, - prezydenckiego, - kanclerskiego, - semiprezydenckiego, - parlamentarno-komitetowego, - superprezydenckiego; ▪ charakteryzuje podstawowe rozwiązania ustrojowe funkcjonujące w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, Szwajcarii, USA i Rosji [organy władzy, ich kompetencje i łączące je zależności].	▪ charakteryzuje pozycję i kompetencje prezydenta w systemach prezydenckim i superprezydenckim; ▪ porównuje pozycję i kompetencje szefa rządu w systemach parlamentarno-gabinetowym i kanclerskim; ▪ wymienia rozwiązania charakterystyczne dla systemów rządów w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, USA, Szwajcarii i Rosji. ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów; ▪ interpretuje przepisy prawne odnoszące się do systemów rządów [z konstytucji i innych źródeł normatywnych obowiązujących w wybranych państwach świata].	▪ porównuje ze sobą elementy klasycznych systemów rządów: - uprawnienia głowy państwa, - relacje głowy państwa z rządem, - relacje między organami władz ustawodawczej i wykonawczej; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z funkcjonowaniem różnych systemów politycznych we współczesnych państwach demokratycznych i niedemokratycznych, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat systemów politycznych z wybranych państw świata i z poszczególnych okresów historycznych.
II. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej					
Temat lekcji: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej					
▪ preambuła ▪ zasady ustrojowe ▪ stany nadzwyczajne w Polsce	▪ prawidłowo posługuje się terminami: „preambuła”, „konstytucja”/„ustawa zasadnicza”, „stany nadzwyczajne”; ▪ podaje podstawowe cechy konstytucji; ▪ wskazuje podstawowe zasady wynikające z preambuły <i>Konstytucji RP</i> ; ▪ wymienia podstawowe zasady ustrojowe wynikające z <i>Konstytucji RP</i> ; ▪ podaje przykłady konstytucyjnych praw i wolności: - osobistych, - politycznych, - ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych.	▪ wyjaśnia, czym konstytucja różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w RP; ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „nowelizacja konstytucji”, „stany nadzwyczajne”, „stan wojenny”, „stan wyjątkowy”, „stan klęski żywiołowej”; ▪ wyjaśnia, na czym polegają szczególna treść, forma i moc konstytucji; ▪ porównuje okoliczności uchwalenia konstytucji polskich z lat 1791, 1921 i 1997; ▪ wymienia podstawowe zapisy z preambuły <i>Konstytucji RP</i> z 1997 r; ▪ podaje daty roczne uchwalenia Konstytucji	▪ charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne; ▪ analizuje treść preambuły <i>Konstytucji RP</i> ; ▪ prawidłowo posługuje się nazwami jednostek redakcyjnych <i>Konstytucji RP</i> ; ▪ omawia cechy i strukturę polskiej ustawy zasadniczej; ▪ przedstawia zasady ograniczania praw i wolności człowieka w okresie trwania stanów nadzwyczajnych; ▪ interpretuje wybrane przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> ; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące	▪ porównuje genezę, postanowienia i znaczenie konstytucji polskich z lat 1791, 1921 i 1997; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące <i>Konstytucji RP</i> .	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu upowszechnienie wśród uczniów znajomości zasad uwzględnionych w <i>Konstytucji RP</i> ; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych funkcjonowaniem rozwiązań ustrojowych wynikających z <i>Konstytucji RP</i> oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia

		3 maja i konstytucji marcowej; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad ustrojowych zawartych w <i>Konstytucji RP</i>: - republikańskiej formy rządu, - demokratycznego państwa prawa, - pluralizmu politycznego i społecznego, - suwerenności narodu i przedstawicielstwa, - podziału i równowagi władz, - jednolitości państwa, - konstytucjonalizmu, - decentralizacji władzy publicznej i samorządności, - gwarancji praw i wolności, - społecznej gospodarki rynkowej; ▪ przedstawia rodzaje stanów nadzwyczajnych w Polsce; ▪ wymienia warunki wprowadzenia stanu nadzwyczajnego w Polsce.	<i>Konstytucji RP.</i>		i prezentuje informacje na temat <i>Konstytucji RP.</i>
Temat lekcji: Procedury demokratyczne w Polsce					
▪ wybory ▪ zasady wyborcze ▪ próg wyborczy ▪ referendum ▪ inicjatywa ludowa ▪ partycypacja ▪ konsultacje ▪ informowanie	▪ prawidłowo posługuje się terminami: „czynne prawo wyborcze”, „bierne prawo wyborcze”, „większość względna”, „mandat”; ▪ wymienia organy władzy pochodzące z wyborów; ▪ charakteryzuje konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; ▪ uzasadnia konieczność przeprowadzania konsultacji publicznych oraz informowania społeczeństwa o kluczowych decyzjach władz państwowych.	▪ wyjaśnia znaczenie wyborów w państwie demokratycznym; ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „większość względna”, „większość bezwzględna”, „okręg wyborczy”, „obwód głosowania”, „próg wyborczy”, „partycypacja”; ▪ charakteryzuje konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; ▪ przedstawia obowiązujące w Polsce zasady przeprowadzania wyborów na Prezydenta RP, do Sejmu i Senatu RP, do Parlamentu Europejskiego oraz wyborów samorządowych; ▪ wyjaśnia, czym są referenda oraz inicjatywa ludowa; ▪ tłumaczy, jaki wpływ ma przeprowadzanie konsultacji i informowanie społeczeństwa przez organy władzy na poziom partycypacji obywatelskiej w Polsce.	▪ porównuje zasady i procedury przeprowadzania wyborów na Prezydenta RP, do Sejmu i Senatu RP, do Parlamentu Europejskiego oraz wyborów samorządowych; ▪ przedstawia zasady organizacji referendum ogólnokrajowych i lokalnych w Polsce; ▪ wyjaśnia, co to znaczy, że wynik referendum jest wiążący; ▪ podaje, jakie są zasady realizacji inicjatywy ludowej w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i <i>Kodeksu wyborczego</i>; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce.	▪ ocenia zasady i procedury przeprowadzania wyborów na Prezydenta RP, do Sejmu i Senatu RP, do Parlamentu Europejskiego oraz wyborów samorządowych; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce; ▪ porównuje zasady organizacji różnego typu referendum w Polsce.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu np. zwiększenie poziomu partycypacji obywatelskiej wśród uczniów; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą funkcjonowania procedur demokratycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat tego, jak funkcjonują procedury demokratyczne we współczesnej Polsce i jak funkcjonowały one w poprzednich okresach historii polskiego państwa.
Temat lekcji: Parlament RP					
▪ Sejm RP ▪ Senat RP ▪ Zgromadzenie Narodowe ▪ Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu ▪ komisje parlamentarne ▪ prezydium Sejmu i Senatu ▪ Konwent Seniorów	▪ prawidłowo posługuje się terminami: „mandat poselski”, „mandat senatorski”, „kadencja”, „klub poselski”; ▪ podaje przykłady funkcji Sejmu i Senatu; ▪ wymienia główne organy Sejmu i Senatu RP; ▪ podaje aktualnych marszałków obu izb parlamentu; ▪ wymienia podstawowe etapy zwykłej procedury ustawodawczej oraz uczestniczące w niej organy.	▪ prawidłowo posługuje się terminami: „koło poselskie”, „komisja”, „kworum”, „skrót kadencji”; ▪ charakteryzuje główne kompetencje Sejmu RP i Senatu RP; ▪ przedstawia główne funkcje Sejmu RP i Senatu RP oraz wskazuje przykłady ich realizacji; ▪ podaje główne zasady funkcjonowania parlamentu w Polsce; ▪ wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów; ▪ podaje cechy mandatu wolnego funkcjonującego w Polsce; ▪ wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego; ▪ omawia główne kompetencje Zgromadzenia Narodowego; ▪ wymienia podmioty decydujące	▪ charakteryzuje relacje pomiędzy legislatywą a egzekutywą w Polsce; ▪ charakteryzuje relacje pomiędzy legislatywą a władzą sędziowską w Polsce; ▪ charakteryzuje rolę parlamentu w dyplomacji publicznej; ▪ przedstawia skład i główne zadania organów Sejmu RP i Senatu RP; ▪ omawia sytuacje, w których następuje wygaśnięcie mandatu poselskiego lub senatorskiego; ▪ porównuje funkcjonowanie mandatów materialnego i formalnego w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP i Zgromadzenia Narodowego;	▪ Odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu; ▪ porównuje i ocenia przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP i Zgromadzenia Narodowego.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą np.: - instytucji immunitetu poselskiego, - roli Senatu RP, - postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP, ▪ a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat funkcjonowania parlamentu we współczesnej Polsce i w poszczególnych okresach historii państwa polskiego.

		- o skróceniu kadencji Sejmu RP; - podaje podstawowe zasady głosowania w polskim parlamencie; - charakteryzuje zwykłą procedurę ustawodawczą; - sporządza, na podstawie własnych obserwacji, notatkę prasową o przebiegu wybranych obrad Sejmu RP lub Senatu RP; - przygotowuje wystąpienie dotyczące sprawy, której poświęcone były wybrane obrady Sejmu RP lub Senatu RP.	odczytuje prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu.		
Temat lekcji: Prezydent RP					
- funkcje - kompetencje - zadania - odpowiedzialność	- podaje przykłady kompetencji Prezydenta RP i działań podejmowanych przez głowę państwa; - wymienia osoby, które sprawowały urząd Prezydenta RP po 1989 r.	- wymienia funkcje i kompetencje Prezydenta RP; - wskazuje zadania Prezydenta RP: - w polityce zagranicznej, - jako zwierzchnika sił zbrojnych, - w sprawach związanych z bezpieczeństwem państwa; - wymienia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; - wyjaśnia, na czym polega zasada kontrasygnaty.	- omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP; - wyjaśnia znaczenie prerogatyw w kontekście pozycji ustrojowej Prezydenta RP; - charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów, Sejmem RP i Senatem RP; - charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a organami władzy sądowniczej; - przedstawia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; - interpretuje przepisy prawne z Konstytucji RP i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP; - odczytuje prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP.	- uzasadnia, że w Polsce funkcjonują niektóre elementy systemu semiprezydenckiego; - wyjaśnia, czym jest delikt konstytucyjny; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP; - porównuje i ocenia przepisy prawne z Konstytucji RP i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP.	- organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; - gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat pozycji ustrojowej i aktywności politycznej głowy państwa we współczesnej Polsce i poprzednich okresach historii polskiego państwa.
Temat lekcji: Rada Ministrów RP					
- premier - ministrowie - wotum zaufania - wotum nieufności - administracja rządowa - województwie - służba cywilna	- prawidłowo posługuje się terminami: Rada Ministrów”, „prezes Rady Ministrów”, „minister”, „ministerstwo”, „wotum nieufności”; - przedstawia skład Rady Ministrów RP, wymieniając kluczowe ministerstwa; - wskazuje przykłady działań podejmowanych przez Radę Ministrów RP; - podaje imię i nazwisko aktualnego Prezesa Rady Ministrów RP.	- prawidłowo posługuje się terminami: „konstruktywne wotum nieufności”, „odpowiedzialność polityczna”, „odpowiedzialność konstytucyjna”, „wojewoda”, „administracja publiczna”; - wymienia kompetencje Rady Ministrów RP; - wymienia zadania Prezesa Rady Ministrów; - omawia poszczególne procedury powoływania Rady Ministrów; - wymienia sytuacje, w których premier składa dymisję Rady Ministrów; - wyjaśnia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności oraz wotum nieufności wobec poszczególnych ministrów; - omawia zasady konstytucyjnej odpowiedzialności członków rządu; - wymienia podstawowe obszary działania rządu; - charakteryzuje strukturę administracji publicznej w Polsce; - charakteryzuje rolę wojewody i wymienia jego zadania;	- porównuje procedury regulujące wyłanianie rządu Rzeczypospolitej Polskiej z analogicznymi procedurami obowiązującymi w Republice Federalnej Niemiec; - rozpoznaje organy administracji zespolonej oraz administracji niezespolonej; - uzasadnia, że w Polsce występują elementy systemów parlamentarno-gabinetowego i kanclerskiego; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Rady Ministrów RP i innych organów administracji publicznej.	- porównuje procedury regulujące wyłanianie rządu Rzeczypospolitej Polskiej z analogicznymi procedurami obowiązującymi w Republice Federalnej Niemiec; - rozpoznaje organy administracji zespolonej oraz administracji niezespolonej; - uzasadnia, że w Polsce występują elementy systemów parlamentarno-gabinetowego i kanclerskiego; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Rady Ministrów RP i innych organów administracji publicznej.	- organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą pozycji ustrojowej i aktywności politycznej Rady Ministrów w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; - gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat pracy wybranych ministrów i ministerstw w Polsce.

		▪ wyjaśnia, czym jest służba cywilna, i wymienia jej zadania; ▪ podaje zasady postępowania obowiązujące urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej.			
Temat lekcji : Sądy i trybunały					
▪ władza sądownicza ▪ wymiar sprawiedliwości ▪ Sąd Najwyższy ▪ sądownictwo powszechne ▪ sądy wojskowe ▪ sądownictwo administracyjne ▪ Trybunał Stanu ▪ Trybunał Konstytucyjny ▪ Krajowa Rada Sądownictwa	▪ prawidłowo posługuje się terminami: „sąd”, „sędzia”, „trybunał”, „władza sądownicza”; ▪ podaje przykłady konstytucyjnych zasad regulujących funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce; ▪ wymienia rodzaje sądów powszechnych; ▪ rozpoznaje przykłady stosowania zasady dwuinstancyjności; ▪ podaje przykłady spraw rozstrzyganych przez Trybunał Stanu i Trybunał Konstytucyjny w Polsce.	▪ prawidłowo posługuje się terminami: „wymiar sprawiedliwości”, „sądy powszechne”, „sądy administracyjne”, „sądownictwo konstytucyjne”; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między władzą sądowniczą a wymiarem sprawiedliwości; ▪ charakteryzuje konstytucyjne zasady regulujące funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce: - zasadę niezawisłości sędziów, - zasadę instancyjności, - zasadę niezależności sądów, - zasadę udziału obywateli w postępowaniu sądowym, - zasadę jednolitości sądów, - zasadę prawa do sądu, - zasadę jawności postępowania sądowego; ▪ omawia strukturę sądownictwa w Polsce; ▪ wymienia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; ▪ przedstawia strukturę Sądu Najwyższego; ▪ wymienia zadania sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych; ▪ charakteryzuje zadania i strukturę sądownictwa administracyjnego; ▪ wymienia kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa.	▪ analizuje konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziowskiej; ▪ omawia zasady powoływania członków Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; ▪ przedstawia procedurę postawienia w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu; ▪ omawia procedurę kontroli konstytucyjności źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ charakteryzuje strukturę Krajowej Rady Sądownictwa i przedstawia procedurę powoływania jej członków; ▪ interpretuje przepisy prawne <i>Konstytucji RP</i> i innych aktów normatywnych odnoszące się do sądów i trybunałów; ▪ odczytuje ze prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i trybunałów w Polsce.	▪ przedstawia zasady powoływania ławników w postępowaniu sądowym; ▪ wyjaśnia znaczenie Trybunału Konstytucyjnego w polskim systemie prawnym, odwołując się do przykładów spraw rozstrzygniętych przez ten organ; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i trybunałów w Polsce;	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania władzy sądowniczej w Polsce oraz problemów związanych z jej działalnością.
Temat lekcji: Organy kontroli państwowej i ochrony prawa					
▪ Najwyższa Izba Kontroli ▪ Rzecznik Praw Obywatelskich ▪ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji ▪ Instytut Pamięci Narodowej ▪ prokuratura	▪ wymienia konstytucyjne organy kontroli państwowej i ochrony prawa; ▪ rozpoznaje działania właściwe dla poszczególnych organów kontroli państwowej i ochrony prawa.	▪ wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres kontroli przeprowadzanych przez ten organ; ▪ charakteryzuje sposób powoływania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przedstawia jego zadania i formy podejmowanych przez niego aktywności; ▪ wymienia zadania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji; ▪ podaje zadania Instytutu Pamięci Narodowej; ▪ charakteryzuje strukturę prokuratury i wymienia jej zadania; ▪ przedstawia obowiązki prokuratora.	▪ przedstawia wymogi, które musi spełnić osoba składająca skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ interpretuje przepisy prawne <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do organów kontroli państwowej i ochrony prawa; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa.	▪ omawia organizację Najwyższej Izby Kontroli; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat np.: - zakresu wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK i jej wyników, - zadań i form aktywności Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat różnorodnych form aktywności Instytutu Pamięci Narodowej, w tym procedury lustracyjnej; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania organów kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce oraz problemów związanych z ich działalnością, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Samorząd terytorialny w Polsce					
▪ gmina	▪ prawidłowo posługuje się terminami:	▪ wyjaśnia, czym jest samorząd terytorialny;	▪ charakteryzuje polskie tradycje	▪ porównuje organizację władzy	▪ przygotowuje przykładowy wniosek

- powiat - województwo - zadania samorządów - budżet samorządu terytorialnego - nadzór nad samorządem	„gmina”, „powiat”, „województwo”, „wójt”, „rada gminy”; - rozpoznaje przykłady zadań jednostek samorządu terytorialnego w Polsce; - określa, w granicach których jednostek samorządu terytorialnego w Polsce leżą jego szkoła i miejsce zamieszkania; - podaje przykładowe źródła dochodów gminy.	- przedstawia na wybranych przykładach polskie tradycje samorządowe; - charakteryzuje zasady regulujące działania samorządu terytorialnego w Polsce [zasady subsydiarności i decentralizacji]; - omawia zadania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce [zadania własne, zlecone, powierzone]; - charakteryzuje strukturę i kompetencje organów samorządu terytorialnego [w gminie, powiecie i województwie]; - wymienia źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego; - omawia zasady tworzenia i uchwalania budżetu jednostek samorządu terytorialnego; - znajduje informacje na temat dochodów gminy, w której mieszka / w której znajduje się jego szkoła.	samorządowe; - przedstawia uprawnienia nadzorcze premiera, wojewody i regionalnych izb obrachunkowych wobec organów samorządu terytorialnego; - interpretuje przepisy prawne interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; - prezentuje procedury uchwalania i realizacji oraz strukturę budżetu swojej gminy [w tym źródła dochodów, wydatki, formy kontroli wydatkowania środków publicznych]; - odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej.	samorządowej w gminach różnego typu; - przedstawia zasady rozdzielania subwencji ogólnej; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; - organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na której terenie znajduje się jego szkoła.	dotyczący budżetu partycypacyjnego swojej gminy; - organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania i problemów związanych z działalnością samorządu terytorialnego w Polsce, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; - gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania i problemów związanych z działalnością samorządu terytorialnego w Polsce.
III. Polityki publiczne Temat lekcji: Polityki publiczne					
- polityki publiczne - uczestnicy polityk publicznych - etapy polityk publicznych - rodzaje polityk publicznych	- podaje przykłady realizowanych w Polsce polityk publicznych; - wskazuje przykłady świadczeń publicznych [usług społecznych, usług socjalnych].	- wyjaśnia, czym są polityki publiczne; - wyróżnia rodzaje polityk publicznych; - wymienia podmioty polityk publicznych; - wskazuje czynniki kształtujące polityki publiczne; - podaje główne zasady polityk publicznych w Polsce; - wymienia narzędzia i instrumenty umożliwiające realizację polityk publicznych; - podaje kryteria oceny programów publicznych.	- omawia proces tworzenia i realizacji polityk publicznych; - analizuje przebieg wybranego programu publicznego i jego rezultaty; - podaje przykłady działań państwa, w ramach których organy władzy wykorzystują poszczególne instrumenty realizacji polityk publicznych; - odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych polityk publicznych.	- przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów [wewnętrznych i zewnętrznych] na kształt polityk publicznych; - wskazuje czynniki wpływające na dobór instrumentów realizacji polityk publicznych; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych polityk publicznych.	- gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat wybranej polityki publicznej lub konkretnego programu publicznego; - organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad realizacji i problemów dotyczących polityk publicznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Finanse publiczne					
- finanse publiczne - dług publiczny - polityka fiskalna - budżet - strategie rozwoju gospodarczego - ustawa budżetowa - dochody i wydatki	- prawidłowo posługuje się terminami: „budżet państwa”, „rok budżetowy”; - podaje przykłady dochodów budżetu państwa; - podaje przykładowe kierunki wydatków budżetowych państwa.	- podaje przykłady środków publicznych; - wymienia przykłady działań podejmowanych przez organy władzy w sektorze finansów publicznych; - podaje przykłady podmiotów z sektora finansów publicznych; - wymienia podstawowe organy i instytucje państwa zarządzające środkami publicznymi; - podaje główne źródła wpływów budżetowych; - wskazuje główne kierunki wydatków z budżetu centralnego.	- charakteryzuje podstawowe funkcje polityki fiskalnej państwa; - porównuje aktywną i pasywną politykę fiskalną państwa, wskazując źródła i konsekwencje każdej z nich; - porównuje sposób uchwalania ustawy zwykłej i ustawy budżetowej; - odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy] informacje dotyczące finansów publicznych.	- wyjaśnia przyczyny i konsekwencje powstania długu publicznego; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, tabele i wykresy] informacje dotyczące finansów publicznych.	- gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat wybranego zagadnienia dotyczącego finansów publicznych; - organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące problemów związanych z finansami publicznymi w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Gospodarka i rozwój					
- polityka gospodarcza - modele polityki gospodarczej - rozwój regionalny - polityka przemysłowa - gospodarka żywnościowa - ochrona środowiska	- prawidłowo posługuje się terminami: „gospodarka wolnorynkowa”, „popyt”, „podaż”, „własność prywatna”; - podaje przykłady aktywności państwa w obszarze gospodarki.	- prawidłowo posługuje się terminami: „wolność konkurencji”, „produkt krajowy brutto”, „polityka regionalna”; - wskazuje czynniki wpływające na politykę gospodarczą państwa; - wymienia podstawowe cechy dwóch podstawowych modeli polityki	- przedstawia funkcje polityki gospodarczej państwa; - analizuje i ocenia główne założenia strategii rozwoju Polski; - analizuje główne instrumenty polityki regionalnej; - odczytuje z prostych źródeł [schematy,	- analizuje z różnych perspektyw wady i zalety poznanych modeli polityki gospodarczej państwa; - omawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki gospodarczej państwa polskiego; - przedstawia uwarunkowania wewnętrzne	- gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat wybranej polityki publicznej; - bierze aktywny udział w dyskusji na temat wybranej polityki publicznej państwa polskiego, budując argumenty i kontrargumenty.

▪ badania i innowacje		gospodarczej państwa [gospodarki centralnie sterowanej, gospodarki rynkowej]; ▪ wskazuje i omawia główne cele i kierunki strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego; ▪ wymienia główne cele i aspekty polityki: - regionalnej, - przemysłowej, - w zakresie gospodarki żywnościowej, - w zakresie ochrony środowiska, - w zakresie badań i innowacji.	teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące gospodarki i rozwoju gospodarczego.	i zewnętrzne wpływające na realizację strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego; ▪ porównuje różne modele polityki przemysłowej; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, tabele i wykresy, plakaty] informacje dotyczące gospodarki i rozwoju.	
IV. Polska po 1989 roku					
Temat lekcji: Spuścizna po PRL					
▪ ustrój PRL ▪ konstytucja stalinowska ▪ reforma rolna ▪ nacjonalizacja przemysłu ▪ bunt społeczny ▪ socrealizm	▪ prawidłowo posługuje się terminami: „kolektywizacja”, „nacjonalizacja”, „hegemonia partii komunistycznej”; ▪ podaje przykłady postaw oraz zjawisk społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych charakterystycznych dla okresu PRL; ▪ wskazuje przykłady postaci, które odegrały kluczowe role w procesie demontażu rządów komunistycznych w Polsce.	▪ prawidłowo posługuje się terminami: „nomenklatura”, „opór społeczny”; ▪ wymienia podstawowe uwarunkowania, które doprowadziły do uformowania się systemu komunistycznego w Polsce; ▪ podaje podstawowe cechy ustroju PRL w obszarach politycznym, gospodarczym i kulturowym; ▪ wskazuje przykłady sztuki socrealistycznej; ▪ wymienia główne kryzysy władzy komunistycznej w Polsce [lata 1956, 1968, 1970, 1976, 1980].	▪ wymienia konsekwencje nacjonalizacji przemysłu i handlu oraz kolektywizacji rolnictwa; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące problemów III RP wywodzących się z okresu PRL.	▪ porównuje poszczególne fazy funkcjonowania systemu komunistycznego w Polsce; ▪ przedstawia przyczyny, przebieg i skutki kolejnych kryzysów władzy komunistycznej w Polsce; ▪ dokonuje krytycznej analizy przepisów prawnych z konstytucji stalinowskiej wprowadzonej w Polsce; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące problemów III RP wywodzących się z okresu PRL.	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat spuścizny PRL; ▪ bierze aktywny udział w dyskusji na temat wybranych problemów wynikających ze spuścizny PRL, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ na podstawie dostępnej literatury dokonuje krytycznej analizy zróżnicowanych ocen epoki tzw. Polski Ludowej formułowanych w polskiej przestrzeni publicznej.
Temat lekcji: Transformacja ustrojowa					
▪ pierestrojka ▪ obrady Okrągłego Stołu ▪ wybory czerwcowe ▪ Jesień Narodów ▪ gruba kreska ▪ wojna na górze ▪ dekomunizacja ▪ lustracja	▪ prawidłowo posługuje się terminami: „gruba kreska”, „wojna na górze”, „przyspieszenie”; ▪ podaje rok utworzenia NSZZ Solidarność; ▪ podaje przykłady postanowień Okrągłego Stołu; ▪ wskazuje rok, w którym odbyły się obrady Okrągłego Stołu.	▪ wymienia podstawowe założenia polityki Michaiła Gorbaczowa; ▪ przedstawia genezę powstania i główne etapy działalności NSZZ „Solidarność”; ▪ wymienia główne postanowienia porozumień zawartych podczas obrad Okrągłego Stołu; ▪ omawia główne etapy procesu demokratyzacji państwa polskiego w latach 1989–1991; ▪ przedstawia główne cechy modelu dekomunizacji i lustracji realizowanego w Polsce; ▪ wymienia główne przyczyny i przejawy tzw. wojny na górze w Polsce; ▪ przedstawia rolę Jana Pawła II i Lecha Wałęsy w procesie transformacji ustrojowej w Polsce.	▪ omawia główne elementy sporu dotyczącego oceny tzw. porozumień okrągłostołowych w Polsce; ▪ dokonuje krytycznej analizy roli Michaiła Gorbaczowa w procesie dekomunizacji Europy Środkowo-Wschodniej; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące przebiegu transformacji ustrojowej w Polsce i innych państwach europejskich.	▪ dokonuje krytycznej analizy procesu demokratyzacji w Polsce z przełomu lat 80. i 90. XX w., w tym ocenia społeczno-ekonomiczne, polityczne i kulturowe skutki tych przemian ▪ porównuje przebieg procesu dekomunizacji w Polsce i wybranych państwach europejskich; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące przebiegu transformacji ustrojowej w Polsce i innych państwach europejskich.	▪ na podstawie dostępnej literatury dokonuje prezentacji i oceny różnych poglądów na kwestie rozliczenia okresu PRL oraz przebiegu transformacji ustrojowej [w tym lustracji]; ▪ ocenia wybrane modele dekomunizacji i lustracji, budując argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Partie polityczne					

- cechy i funkcje partii politycznych - rodzaje partii politycznych - systemy partyjne - polska scena polityczna po 1989 r. - finansowanie partii politycznych	- prawidłowo posługuje się terminami: „partia polityczna”, „program polityczny”; - podaje przykłady działań podejmowanych przez partie polityczne; - omawia zasady tworzenia i finansowania partii politycznych w Polsce; - wymienia partie polityczne reprezentowane w polskim parlamencie oraz polityków stojących na ich czele.	- wymienia cechy i funkcje partii politycznych; - podaje podstawowe kryteria klasyfikacji partii politycznych; - wymienia główne etapy kształtowania się systemu wielopartyjnego w Polsce; - analizuje przepisy z <i>Konstytucji RP</i> dotyczące pluralizmu politycznego; - przedstawia pozycję poszczególnych partii politycznych w Polsce w świetle wyników ostatnich wyborów parlamentarnych.	- przedstawia systemy partyjne charakterystyczne dla państw demokratycznych i niedemokratycznych; - interpretuje przepisy prawne z <i>Ustawy o partiach politycznych</i>; - odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym schemat Nolana] informacje dotyczące partii politycznych.	- porównuje modele systemów partyjnych, uwzględniając czynniki mające wpływ na ich powstanie i skutki polityczne; - przedstawia i analizuje kryteria klasyfikacji partii politycznych w Polsce; - dokonuje krytycznej oceny zasad finansowania partii politycznych w Polsce; - dokonuje krytycznej analizy wybranych przepisów statutów partii politycznych działających w Polsce; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym schemat Nolana] informacje dotyczące partii politycznych.	- organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące funkcjonowania partii politycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; - gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat funkcjonowania partii politycznych w Polsce – dawniej i współcześnie.
Temat lekcji: Transformacja gospodarcza					
- gospodarka centralnie sterowana - plan Balcerowicza - prywatyzacja - powszechne uwłaszczenie - reprivatyzacja	- prawidłowo posługuje się terminami: „reprivatyzacja”, „nomenklatura”; - podaje przykłady zmian, które zaszły w gospodarce polskiej po 1989 r.	- prawidłowo posługuje się terminami: „powszechne uwłaszczenie”, „prywatyzacja”, „restrukturyzacja”; - podaje podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej; - wymienia podstawowe aspekty kryzysu gospodarczego w latach 80. XX wieku; - przedstawia podstawowe założenia tzw. planu Balcerowicza; - podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu prywatyzacji w Polsce.	- wymienia skutki społeczne i ekonomiczne funkcjonowania gospodarki centralnie sterowanej; - podaje przykłady reform gospodarczych przeprowadzonych w PRL w latach 80.; - przedstawia krótkofalowe i długofalowe skutki społeczne i ekonomiczne realizacji tzw. planu Balcerowicza; - wymienia różne formy prywatyzacji; - przedstawia założenia i skutki Programu Powszechnej Prywatyzacji; - wyjaśnia, jaka jest różnica między pojęciami „prywatyzacja” i „reprivatyzacja”; - wymienia negatywne i pozytywne skutki reprivatyzacji w Polsce; - odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące procesu transformacji gospodarczej.	- podaje różnice między modelami gospodarki komunistycznej wdrożonymi w Polsce i ZSR; - przedstawia założenia i skutki Programu Powszechnej Prywatyzacji; - omawia główne kwestie podnoszone w sporze dotyczącym procesu transformacji w Polsce postkomunistycznej; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące procesu transformacji gospodarczej.	- organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat transformacji gospodarczej w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; - gromadzi, selekcjonuje i prezentuje informacje na temat wybranych zagadnień dotyczących procesu transformacji gospodarczej w Polsce.
Temat lekcji: Postkomunizm					
- aspekty postkomunizmu - uwłaszczenie nomenklatury - kapitalizm polityczny	wymienia premierów i prezydentów III RP, w tym tych wywodzących się ze środowisk postkomunistycznych.	- wymienia podstawowe przejawy postkomunizmu; - dostrzega przejawy tzw. kapitalizmu politycznego; - przedstawia sylwetki polityczne wszystkich prezydentów III RP.	- przedstawia przyczyny, przejawy i społeczno-ekonomiczne skutki kapitalizmu politycznego; - omawia zmiany na polskiej scenie politycznej, do których doszło w 2. poł. lat 90. XX w.; - charakteryzuje polską scenę polityczną u progu XXI w.; - odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące zjawiska postkomunizmu w Polsce.	- charakteryzuje różne aspekty zjawiska postkomunizmu; - analizuje główne kwestie podnoszone w sporze dotyczącym oceny III RP; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące zjawiska postkomunizmu w Polsce.	- organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat przyczyn, przejawów i skutków postkomunizmu w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; - gromadzi, selekcjonuje i prezentuje informacje na temat wybranych zagadnień dotyczących różnych form postkomunizmu w Polsce.
Temat lekcji: Polska w XXI wieku					
- rewolucja moralna - IV Rzeczpospolita - spory i konflikty w polskiej polityce po 2005 r.	- wymienia główne przemiany polityczne w Polsce w pierwszej i drugiej dekadzie XXI w.; - podaje przykłady problemów będących przyczynami sporu między PO i PiS; - podaje podstawowe informacje na temat katastrofy smoleńskiej.	- wskazuje podstawową oś podziałów politycznych w Polsce w pierwszej dekadzie XXI w.; - omawia główne założenia koncepcji IV RP i wskazuje promujące ją środowiska polityczne; - przedstawia przejawy i przyczyny sporu między PO i PiS;	- omawia przyczyny, przejawy i konsekwencje podziałów politycznych w Polsce w pierwszej dekadzie XXI w.; - analizuje wyniki wyborów parlamentarnych w 2005 r., wskazując ich konsekwencje polityczne; - porównuje sylwetki i poglądy polityczne Jarosława Kaczyńskiego i Donalda	- charakteryzuje tzw. partie protestu funkcjonujące na polskiej scenie politycznej w XXI w.; - wyjaśnia istotę tzw. sporu o samolot oraz sporu krzesło; - analizuje przyczyny zwycięstw wyborczych PiS od 2015 r.; - odczytuje ze złożonych źródeł [schematy,	- buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji dotyczącej oceny wydarzeń politycznych w Polsce w XXI w.; - gromadzi, selekcjonuje i prezentuje informacje na temat wybranych aspektów sporów politycznych w Polsce w XXI w.

		▪ prezentuje przykłady konfliktów politycznych w Polsce po wyborach w 2005 r.	Tuska; ▪ przedstawia przyczyny i skutki przedwcześnie wyborów parlamentarnych w Polsce w 2007 r.; ▪ omawia główne kwestie podnoszone w politycznym sporze wokół katastrofy smoleńskiej; ▪ charakteryzuje zmiany polityczne, do których doszło w Polsce w latach 2010 i 2015; ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych fragmentów programów wyborczych partii politycznych oraz innych elementów kampanii wyborczych; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych aspektów życia politycznego w Polsce w XXI w.	teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych aspektów życia politycznego w Polsce w XXI w.	
--	--	---	--	---	--

Opracowanie: Barbara Furman